

༡༡། །ཀུལ་རབས་ལོ་ཆིགས་ཤེས་བྱ་མང་
འདུས་མཁས་པའི་ཕྱི་ནོར། །

མགོན་པོ་དབང་ཀུལ་ལྱིས་བཞུགས།

མི་དགས་དཔེ་ཐུན་ཁང་།

༡༡། །སྐུལ་དབང་ལོ་ཆིགས་ཤེས་བྱ་མང་
འདུས་མཁས་དཔེ་ལྷོ་ནོར།

མི་དགས་དཔེ་ལྷན་ཁང་།

责任编辑:卓玛吉

责任校对:李 莉

装帧设计:吾 要

图书在版编目(CIP)数据

中外历史年表:藏文/旺杰编译. —北京:民族出版社,
1998. 1

ISBN 7—105—03094—1

I. 中… II. 旺… III. ①世界史—历史年表—藏语 ②中国—历史年表—藏语 IV. K208

中国版本图书馆 CIP 数据核字(98)第 03761 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

民族出版社微机照排 迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

2000 年 11 月第 1 版 2000 年 11 月北京第 1 次印刷

开本:787×1092 毫米 1/32 印张:15.625

印数:0001—2000 册 定价:19.80 元

该书如有印装质量问题,请与本社发行部联系退换
(总编室电话:64212794;发行部电话:64211734)

ཚུམ་སྒྲིག་འགན་ཁུར་པ།

责任编辑：

མདུན་ཤོག་མངོས་རིས།

封面设计：

པར་ལྷ་འགན་ཁུར་པ།

责任校对：

སྒྲུལ་མ་སྒྱུད།

卓玛吉

ཀམ་རྟོ་རྩེ་ཆེ་རིང་།

吾 要

བདེ་སྒྱུད་མེ་རྟག

李 莉

༡༡། །རྒྱལ་རབས་ལོ་ཆིགས་ཤེས་བྱ་མང་
འདུས་མཁས་པའི་སྒྲིག་རྒྱུ།

མགོན་པོ་དབང་རྒྱལ་གྱིས་བཙུམས།

མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་གིས་བསྐྱུན་ཞིང་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས།

(པེ་ཅིན་རྟོ་མོང་ལེ་བྱང་ལམ་ཨང་14པ། སྒྲག་ཨང་100013

ཁ་པར་ཨང་གངས་64234411—6511)

མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་གི་སྤེལ་འོད་པར་སྒྲིག་ཁང་ནས་པར་བསྐྱེད་སྤེལ་བྱས།

ཏི་ཞིན་པར་ཁང་ནས་པར་བཏབ།

2000ལོའི་ཟླ་11པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྐྱེད་སྤེལ་བྱས།

2000ལོའི་ཟླ་11པར་པེ་ཅིན་རྟོ་མོང་ལེ་བྱང་ལམ་ཨང་དང་པོ་བསྐྱེད་སྤེལ་བྱས།

དེབ་ཆད། 787×1092ཏེཌ་སྒྲིའི་ 1/32 དུཔར་ཤོག15.625

དུཔར་གངས། 0001—2000 དེབ་རེར་སྒྲིའི་19.80

དཀར་ཆག

རྩོ་ཆས་རྩིང་བའི་དུས་རབས།	(1)
རྩོ་ཆས་གསར་བའི་དུས་རབས།	(3)
ཞ་རྒྱལ་རབས།	(7)
ཏང་རྒྱལ་རབས།	(9)
ཀོའུ་རྒྱལ་རབས་རྒྱབ་མ།	(11)
ཁུན་ཆེའུ་དུས་རབས།	(20)
ཀུན་ཤོའི་དུས་རབས།	(45)
ཆིན་རྒྱལ་རབས།	(66)
ཏན་རྒྱལ་རབས་རྒྱབ་མ།	(68)
ཏན་རྒྱལ་རབས་ཤར་མ།	(86)
རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་གྱི་དུས་རབས།	(101)
ཅིན་རྒྱལ་རབས་རྒྱབ་མ།	(108)
ཅིན་རྒྱལ་རབས་ཤར་མ།	(114)
རྒྱལ་རབས་ལྷོ་མ་དང་བྱང་མ།	(130)
ལུའེ་རྒྱལ་རབས།	(153)
ཐང་རྒྱལ་རབས།	(157)
དུས་ལྔ་རྒྱལ་བཅུའི་རྒྱལ་རབས།	(197)
ལུང་བྱང་མ་དང་ལིའོ་རྒྱལ་རབས།	(210)
ཐོད་རབ་བྱང་དང་ཐོ།	(220)

ཁོད་རབ་བྱུང་གཉིས་པ།	(231)
ཡུང་རྩོམ་དང་ཅིན་གྱི་ཀླུ་རབས།	(243)
ཁོད་རབ་བྱུང་གསུམ་པ།	(247)
ཁོད་རབ་བྱུང་བཞི་པ།	(260)
ཁོད་རབ་བྱུང་ལྔ་པ།	(270)
ཡོན་ཀླུ་རབས།	(276)
ཁོད་རབ་བྱུང་རྒྱལ་པ།	(284)
མིང་ཀླུ་རབས།	(291)
ཁོད་རབ་བྱུང་བདུན་པ།	(297)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པ།	(308)
ཁོད་རབ་བྱུང་དལ་པ།	(320)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་པ།	(334)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་ལ་ཅིག་པ།	(348)
མིང་ཀླུ་རབས།	(352)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཉིས་པ།	(364)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གསུམ་པ།	(377)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བཞི་པ།	(393)
ཁོད་རབ་བྱུང་བཙུང་པ།	(415)
ཡུང་རྩོམ་གྱི་ཀླུ་རབས།	(428)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་རྒྱལ་པ།	(442)
ཡུང་རྩོམ་དམངས་མི་མཐུན་ཀླུ་ཁབ་ཀྱི་དུས་སྐབས།	(449)
ཁོད་རབ་བྱུང་བརྒྱ་བདུན་པ།	(476)
བྱུང་ལྗོངས་རིགས་གལ་ཆེན།	(493)

རྫོ་ཆས་རྟིང་བའི་དུས་རབས།

旧石器时代

(ན་ལམ་ལོ་ཁྲི་ཕྱག་60ནས་ཁྲི་ཕྱག་11གི་ཡར་ཐོན།)*

(约 6 万年—7 万年前)

ཐོ་སྐབས།
早 期

ལན་ཐེན་ལྷ་མི་དང་།^①

蓝田猿人及其文化

ཕེ་ཅིན་ལྷ་མི་དང་དེའི་རིག་གནས་སྐོར།^②

北京猿人及其文化

བར་སྐབས།
中 期

ཉིང་ཐེའི་མི་དང་དེའི་རིག་གནས་སྐོར།^③

丁村人及其文化

ལྷ་ཐེའི་མི་དང་།^④
ཁྲང་དབྱང་གི་མི།^⑤

马坝人、长阳人

ཐུ་སྐབས།
晚 期

རྟ་ཐེའི་མི་དང་དེའི་རིག་གནས་སྐོར།^⑥

河套人及其文化

ནན་ཉེ་རྩེ་བའི་རིག་གནས་སྐོར།^⑦

小南海文化

ཉན་ཉིང་ཕུག་པའི་མི་དང་དེའི་རིག་གནས་སྐོར།^⑧

山顶洞人及其文化

ལིང་ཅང་གི་མི་དང་།^⑨

ཅིང་དབྱང་གི་མི།^⑩

柳江人、资阳人

ཁྲི་ནང་རྟོན་ཆེན་མདོར་སྒྲིབ།

* ལྷ་ཐེའི་ཐོན་ཁྲི་ ༡༩༡༧ ལོ་ལྷ་ཐེན་ལྷ་མི་དང་སྐབས་དངོས་སྐོར་འཛིན་རྒྱ་ཡོད་པའི་ལོར་
འཕྱར་སྐབས་གདོད་མའི་ཨེ་ཅིབ་(埃及)ལོ་ཐོ་བྱང་བའི་ལོ་རྟེན་མ་ ༣༤༠ དང་ཟླ་རྟེན་མ་
༣༠ དབྱེ་བའི་སྐབས་ལྟུགས།

མཆན།

- 2

རྫོང་སྐབས་གསར་པའི་དུས་རབས།

新石器时代

(དུས་ལ་མ་ལོ་ཁྱི་ཕྱག་1ནས་ལོ་ཁྱི་4ཟླ་ན།) *

(约 1 万年—4 千年前)

ས་ཁུལ 地区	ཐོ་སྐབས། 早期	བར་སྐབས། 中期	ཐུ་སྐབས། 晚期
མ་ཆུའི་ཕྱོད་ཆུང་། 黄河上游		དབུང་ཟུང་འི་རིག་གནས། ^① 仰韶文化	རི་ཤིང་དང་རྩ་རའི་རིག་གནས། ^② 半山马场文化
		མུ་ཅ་ཕུག་གི་རིག་གནས། ^② 马家窑文化	ཆི་ཅའི་རིག་གནས། ^② 齐家文化
མ་ཆུའི་བར་ཆུང་། 黄河中游		དབུང་ཟུང་འི་རིག་གནས། 仰韶文化	ལུང་ཟུན་གྱི་རིག་གནས། ^⑦ 龙山文化
མ་ཆུའི་ཐོག་ཆུང་། 黄河下游		ཏུ་ལུན་ཁྱུང་འི་རིག་གནས། ^③ 大汶口文化	ལུང་ཟུན་གྱི་རིག་གནས། 龙山文化
འབྲི་ཆུའི་བར་ཆུང་། 长江中游		ཁུས་ཅ་ཤང་གི་རིག་གནས། ^④ 屈家岭文化	ལུང་ཟུན་གྱི་རིག་གནས། 龙山文化
འབྲི་ཆུའི་ཐོག་ཆུང་། 长江下游		ཆིང་ལེན་ཆུའི་རིག་གནས། ^⑥ 崧泽文化	ལུང་ཟུན་གྱི་རིག་གནས། ^⑧ 崧泽文化

པ་འཕངས། འཇར་མན་(德意志)ཏུ་འཇིམ་སྤྱོད་བཞེད་སྟེ་ཡོད་དེ།

* འཇར་མན་ཏུ་ཕུ་པེ་ལུང་གི་གནའ་པོའི་ས་བབ་ཡོད་པར་གྲགས། ལུན་ཕི་མིར་(孟菲斯) ཡེ་ཅི་པ་པའི་ཆོས་ལུགས་ནམ་པའི་ལུས་ཅལ་འགན་བསྐྱར་དེ། གྲང་ཤོར་རྒྱུ་མེད་ཅེད་མ་
ལུང་། གྲང་ཤོརི་རྒྱ་སྐད་རྒྱ་ཡིག་དར་སྐད། དཔྱི་རག་(伊拉克)ཏུ་མིས་བསྐྱར་ཚུ་རྒྱ་
བཤའ་ས་པ་དང་དུར་མཚོད་ཀྱི་སྟེ་ཡོད་དེ། ལུར་ཁེའི་(土耳其)ཏུ་རྒྱ་དུ་ཕྱེད་ས་རིས་
བསྐྱར།

* ལུའི་ཤར་(商)དང་ལུའུའི་(周)ཏུ་ས་སྟུ། མ་རྒྱའི་ཕྱོད་རྒྱུད་ཏུ་ལུང་པའི་རྒྱ་མ་མཁར་གྱི་
རིག་གནས་དང་མི་ལའི་རིག་གནས། སྤ་ཅིན་གྱི་རིག་གནས། འབྲུ་རྒྱའི་ལྷན་རྒྱུད་ཀྱི་རྩ་
ཆས་རིས་ཅན་སོགས་ནི་རྩོམས་གསར་པའི་དུས་རབས་ཀྱི་ཁོངས་སྟེ་གཏོགས་སོ།

原注：在商、周时期，黄河上游地区的辛店文化、寺洼文化、沙井文化，长江下游的
印纹陶文化，仍属于新石器时代。

མཆན།

- ① དབྱང་ཤར་ཕྱེ་མིང་། རྟོན་ན་ཁོང་ཆེན་གྱི་མེན་ཁྲི་རྩོད་ཏུ་ཡོད། ༡༩༡༡ལོ་ནས་གདོད་
མིའི་འཆོ་གྱུ་རྟེད།
- ② ལུ་ཅ་ལུག་ནི་ཀན་སུའུ་ཁོང་ཆེན་གྱི་ཤིང་ཀྱན་རྩོད་(临洮)ཏུ་ཡོད། ༡༩༡༣ལོ་ནས་བཟུང་
ས་འདི་དང་བསང་རྒྱུད་དང་ཅོང་རྒྱའི་རྒྱུད་ནས་གདོད་མིའི་དངོས་རྩལ་མང་བོ་རྟེད།
- ③ ཏུ་ལུ་ལུ་ཁོའུ་ཤར་དུང་ཁོང་ཆེན་གྱི་ཉིན་དབྱང་རྩོད་གི་པའོ་ཐོའུ་ཕྱེ་བར་ཡོད། ༡༩༥༧ལོར་
གདོད་མིའི་དུར་ས་སོགས་མང་བོ་རྟེད།
- ④ ལུས་ཅ་སྐད་དེ་རྒྱུ་པེ་ཁོང་ཆེན་གྱི་ཅིན་ཤར་རྩོད་ཏུ་ཡོད། ༡༩༥༧ལོར་ས་འདི་ནས་གདོད་
མིའི་འཆོ་བ་རྩལ་རྒྱུ་སོགས་ཀྱི་རིག་རྩལ་རྟེད།
- ⑤ དི་རྟེད་དང་རྟར་ཁེས་པ་ས་མིང་། ཀན་སུའུ་རྟོན་ཀྱན་དང་མཚོ་ལྷན་མིན་རྟོན་ཏུ་ཡོད།
༡༩༡༣ལོ་ནས་བཟུང་རྩོམས་རྩལ་མང་བོ་རྟེད།
- ⑥ ཆི་ཅན་ས་མིང་ཕྱི་ཆི་ཅ་དེའུ་ཟེར། ཀན་སུའུ་རྟོན་ཀྱན་རྩོད་ཏུ་ཡོད། ༡༩༡༣ལོ་ནས་གདོད་
མིའི་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་མང་བོ་རྟེད། ལུ་རྒྱུད་དང་བསང་རྒྱ། ཅོང་རྒྱ། འབྲུ་ལག་རྒྱ་པོའི་

གནའ་ཇས་བྱང་པ་དེའི་ཁྲིངས་སྤྱ་གཏོགས་པར་བཤད།

⑦ ལྷང་ཡན་རིག་གནས་ཞེས་པ་ཏན་ཏུང་གི་ཀྱང་ཆུ་ལྷང་ཡན་ཤྱང་རྣལ་ཏུ་ཡོད།

༡༧༩༥ལོར་རྫོ་ཆས་སྤྱ་ལེགས་མང་བོ་རྟེན།

⑧ ཆིང་ལེན་ཇ་ཞེས་པ་ད་ལྟའི་ཅང་སྤྱུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྟོའི་ཨན་རྫོང་ཏུ་ཡོད། ༡༧༥༡ལོར་ས་

འདི་ནས་གདོད་མའི་འཆོ་ཆས་མང་བོ་རྟེན།

⑨ རྫོ་ཆས་འཇམ་པོ་ཞེས་པ་ནི་ཞིབ་ཚགས་ལས་རྫོན་བྱས་པའི་རྩོད་ཆས་ཚུང་རིགས་ཉི་གཡུ་དང་

སྤྱ་ཏིག་འབྲགས། རུས་ཆས་ཞིབ་མོ་སྤྱ་ལེགས་ལ་ཟེར།

⑩ ལིའང་སྤྱུ་ནི་གྲེ་ཅང་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཡུས་ཏང་རྫོང་ཏུ་ཡོད། ༡༧༩༤ལོར་ནས་ཇ་ཆས་སྤྱ་

བཟང་མང་བོ་རྟེན།

མཆན།

- ① རྒྱའི་གཏམ་རྒྱུད་ཏུ་གཤམ་པའི་ཆོ་ཁག་བསྟུ་བའི་ཆོད་པོན་ཞིག་རེད་དེ། སྐབས་དེར་གྲང་གོར་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པའི་རྣམ་པ་དངོས་སུ་བྱུང་མེད།
- ② ཆེ་ཞེས་པ་ནི་ཡུས་ཀྱི་ཏུ་ཡིན་པར་བཤད་དེ། འདིས་གྲང་གོར་ལོ་རྒྱུས་སུ་སྒྲིང་བའི་ཡན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཐོག་མ་བཅུགས་པ་ལ་ཞ་རྒྱལ་རབས་རྒྱུར།
- ③ ཉི་ནི་གོང་མའམ་རྒྱལ་པོའི་གོ་དོན་ཡང་། འདིར་སྟབས་བདེར་ཉི་ཞེས་སྒྲ་ཙམ་ཏུ་བསྒྱུར། རྒྱའི་ཡིག་ཆར་ཏུ་ཉི་བཞག་མ་བཞག་གཉི་ག་ཡོད།
- ④ ཡུའི་ཀུའི་འམ་ཅེ་ཞེས་པ་ནི་ཞ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྗེས་མ་ཡིན་ཉི། ཏུང་རྒྱལ་པོ་ཏུང་ཐང་ཞེས་པས་བསྟུབས། ཞ་རྒྱལ་རབས་འདི་བར་མི་རབས་བཅུ་གསུམ་དང་རྒྱལ་རབས་བཅུ་བྱུག་བརྒྱུད་པར་གྲགས་སོ། །

商

(约公元前 16—11 世纪)

མཆན།

- ① ཡང་དང་ཕྱིན་གྱི་ལ། རྟེན་གྱི་ཤོད་ལྷ་བ་མ་བཅས་པ་རྒྱལ་རབས་རིམ་ཕྱོགས་ཀྱི་བར་གྲལ་གསུམ་
དུ་བཅུས་ཤིང་ཆོ་བའམ་ཤོག་པའི་མིང་ཡིན་པར་གསལ། ཟུས་སུ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མིང་དུ་རྒྱུ་ར།
- ② ཡང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་དང་པོ་ཉེ་གཏོ་ཙུའུ་དུ་ཅི་(高祖乙)ཞེས་འབོད།
- ③ ཉིང་སོགས་མཆན་འཛོར་རྒྱུར་བ་དག་ནི་རྒྱའི་ཡོ་ཁམས་ཉེ་འབྱུང་བ་ལྟའི་རྒྱུ་ལྟེད་དང་ཐུགས་
ཕྱིར་བོད་ཤད་དུ་བརྒྱུར་མི་བདེ་བས་རང་སོར་བཞག
- ④ ཤོད་ལ་ཙུའུ་(受)ཞེས་པ་ལྷན་ཉེ་ཡང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་མཐའ་མ་རེད། འདི་བར་མི་
རབས་བཅུ་བདུན་གྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གཅིག་བརྒྱད་མཐར་ཤོད་རྒྱལ་རྩི་ཟུ་ཞེས་པས་བཟུབས་
སོ། །

ཀློང་ཆུང་དབང་ཅུང་མ།

西周

(ད་ལམ་སྤྱི་ལོ་རྒྱ་གྲི་དུས་རབས་11ནས་སྤྱི་ལོ་རྒྱ་གྲི་771བར།)

(约公元前 11 世纪—公元前 771 年)

ཀྲོའུ་ལྷུའུ་རྒྱལ་པོ་རུས་སྤྱ་ཅན། 周武王发

ཀྲུ་ཁྲིང་ཁྱལ་པོ་རུས་ཁྲུང་ཅན། 周成王诵

ཀྲུ་ཁང་ཁྱལ་པོ་རུས་གཞོན་ཅན། 周康王钊

ཀྲོའུ་གྲའ་ཀྲལ་པོ་རུས་ལ་ཅན། 周昭王瑕

ཀྲོའུ་མུའུ་ཁྱལ་པོ་རུས་མན་ཅན། 周穆王满

ཀྲོའུ་གྲང་ཁྱལ་པོ་རྒྱལ་དུ་འཁྱེད་ཀྲོའུ་ཅན་周恭王繫扈

ཀྲུ་དབྱི་ཁྱལ་པོ་རུས་ཇན་ཅན། 周懿王難

ཀྲོའུ་ཁའོ་ཁྱལ་པོ་རྒྱལ་པོ་བླང་ཅན། 周孝王辟方

ཀྲུང་ཁྱི་ཁྱུ་ལ་པོ་རྒྱལ་ཞི་ཅན། 周夷王燹

ཀྲི་འུ་ལི་ཁྱུ་ལ་པོ་རུ་ས་ཏུ་འུ་ཅན། 周厉王胡

ཕྱི་ནང་དོན་ཆེན་མདོར་བྲིང་།

༡ རྒྱུ་ཆེན་ཡ་ཤེ་ཡ་(ཡ་ཤྲིང་)དང་ཞི་ཤིང་ཤེས་རིག་པར་ལྷ་མོའི་འབྲེལ་བ་རྒྱུར་བ་དང་ཤྲད་ཞུ་བའི་རྒྱུ་
ལེ་ཅིན་ཆགས། ཞི་ལེ་ལའེ་(希伯来)རྒྱལ་པོས་དབྱི་མི་རལ་(以色列)དང་ཡཱི་ཏ་(犹
太)རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་སུ་བཀར། སེའ་ཏུ་མི་(赛浦路斯)ལ་ལེ་ཅི་ཅིའི་མི་གནས་
དུ་བཤམ།

༡ རྒྱལ་ཁོའི་རྒྱའི་ཡིག་ཚལ་དང་། བ་དང་ཨིས་ཀྱི་གསལ་གཞི་ཡུལ་། རྒྱ་གར་དྲ་བམ་ལའི་ཆོས་
ཡུལ་དང་ཨ་མེ་མཆོས་ཡུལ་གསུངས།